

Beredskabsplan for vold og overgreb mod børn og unge

Herning Kommune
2023

Indhold

Forord	3
Hvad er overgreb?	3
Handleveje ved mistanke eller viden om vold og seksuelle overgreb.....	6
Underretningspligt.....	6
Forskellige grader af bekymring og viden	6
Hvad er dit ansvar som medarbejder og leder?	7
Handleveje hvis mistanken retter sig mod en voksen.....	9
Handleveje hvis mistanken retter sig mod et andet barn.....	10
Handleveje hvis mistanken retter sig mod en medarbejder	11
Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb	13
Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb.....	13
Indsatser og tilbud i kommunen	14
Anbefalinger fra Herning Kommunes Fælles Elevråd	15
Tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb	17
Den professionelle tvivl	17
Børns tegn og reaktioner.....	17
Hvordan kan man tale med barnet om overgreb?.....	19
Grooming	20
Særligt udsatte grupper af børn	20
Bilag	22
Bilag 1: Gode råd når du skal skrive en underretning	22
Bilag 2: Redskaber til lærere og pædagoger, mens der er en aktiv sag	23
Bilag 3: Når Fremskudt Team modtager en underretning	24
Bilag 4: Koordinationsudvalget.....	25

Forord

Beredskabsplanen har til formål at understøtte kommunens ansatte i at forebygge, opspore og behandle sager om overgreb mod børn og unge i alderen 0-17 år. Beredskabsplanen henvender sig til alle ansatte i Herning Kommune, der arbejder med børn og unge under 18 år.

Beredskabsplanen er tænkt som et praktisk og anvendeligt opslagsværk, som kan bruges, hvis du mistænker eller har viden om, at et barn er udsat for overgreb. Du kan via indholdsfortegnelsen finde frem til den information, retningslinjer og handleveje, du har brug for i den konkrete sag.

Hvad er overgreb?

Overgreb kan opdeles i fysisk vold, psykisk vold samt seksuelle overgreb. Det er vigtigt at understrege, at definitioner aldrig er fyldestgørende. Det betyder, at der ofte vil være behov for at foretage individuelle faglige vurderinger i den enkelte sag. Både i forhold til, hvorvidt der er tale om et overgreb, samt hvordan der skal handles.

Ligesom der er forskellige typer af overgreb, kan overgreb også begås af forskellige personer og finde sted forskellige steder. Overgreb kan begås af nære omsorgspersoner som eksempelvis forældre, af andre børn og unge, af ansatte i kommunen samt af ukendte personer. Overgreb kan finde sted både i de fysiske omgivelser, som børn og unge befinder sig i – eksempelvis i hjemmet, skolen, fritidsordningen eller foreningen – samt på de sociale medier.

Skærpet underretningspligt

Fagpersoner, der arbejder med børn og unge, har skærpet underretningspligt, hvis de under udførelsen af deres arbejde får mistanke eller viden om, at et barn har behov for særlig støtte (Serviceloven §153 stk. 1/Barnets Lov §133).

[Klik her for at komme til Herning Kommunes underretningsformular](#)

Vigtige telefonnumre

Fremskudt Team: 96286305

Sundhedsplejen: 20991688

Fysisk vold

- Fysisk vold i nære relationer er en handling eller hændelse, hvor forælderen, den primære omsorgsgiver eller den fagperson eller frivillige, i hvis varetægt barnet er overladt, smerter eller skader barnet, og krænker dets integritet fysisk og psykisk. Volden kan komme til udtryk ved handlinger som fx at slå, sparke, ruske, bide, kvæle, skolde, brænde eller forgifte barnet. Volden kan være overlagt og planlagt eller ske i en tilstand af ophidselse. Der kan være tale om en enkeltstående handling eller gentagne episoder.

Psykisk vold

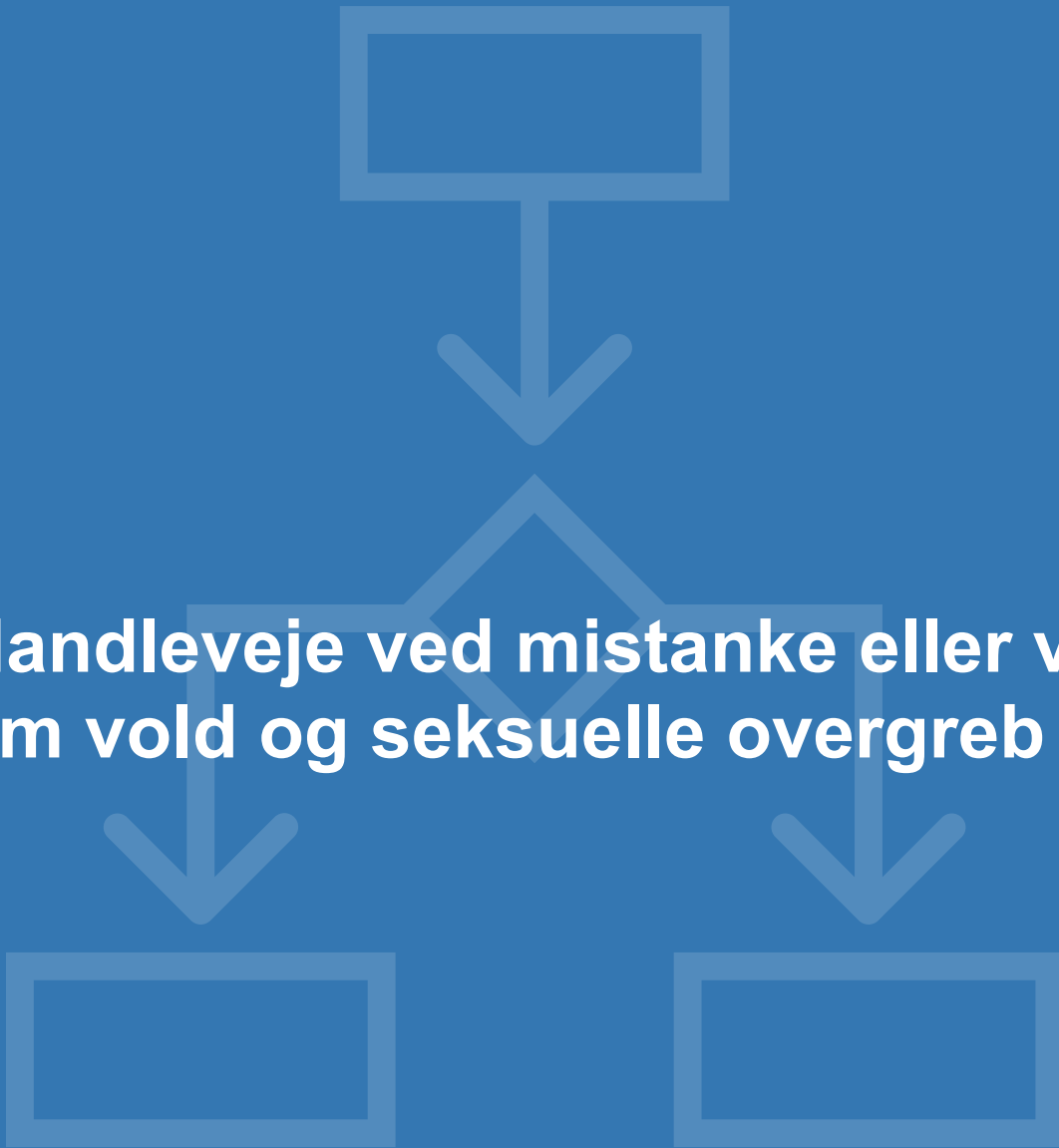
- Psykisk vold i nære relationer er et gentaget mønster af handlinger eller hændelser, hvori forælderen eller den primære omsorgsgiver formidler til barnet, at det fx er værdiløst, mislykket, utilstrækkeligt, uelsket, eller uønsket. Psykisk vold kan komme til udtryk gennem verbale og ikke verbale handlinger, der afviser og nedgør barnet; der udnytter og opfordrer til asocial adfærd; der truer og skræmmer det; eller ved at isolere barnet, så det frarøves muligheden for at få sit behov for samspil med andre opfyldt. Den psykiske vold kan være begået af personer i barnets hjem eller af fagpersoner eller frivillige, i hvis varetægt barnet befinder sig.

Seksuelle overgreb

- Et seksuelt overgreb er en handling rettet mod et barn, hvor en voksen, et andet barn eller en ung i kraft af magt, ansvar eller ved at have opnået en tillidsfuld relation udnytter barnet til at indgå i seksuelle aktiviteter. Seksuelle overgreb skader barnet og bringer dets udvikling og sundhed i fare. Desuden skades barnets evne til at indgå tillidsfuldt i relationer og danne et positivt selvbillede.

Handleveje ved mistanke eller viden om vold og seksuelle overgreb

Handleveje ved mistanke eller viden om vold og seksuelle overgreb

I dette afsnit beskrives underretningspligten samt håndtering og handleveje ved bekymring, mistanke eller viden om vold eller overgreb. Handlevejene varierer efter, hvem mistanken retter sig mod. Derudover kan du læse om, hvad dit ansvar er som henholdsvis medarbejder eller leder, i sager hvor der er mistanke eller viden om vold og overgreb. I bilag 1 kan du læse gode råd, når der skal sendes en underretning.

Underretningspligt

Man skelner mellem almindelig underretningspligt for borgere og skærpet underretningspligt for fagpersoner, der arbejder med børn og unge.

Almindelig underretningspligt

Af Servicelovens §154/Barnets Lov §135 fremgår det, at alle borgere har pligt til at underrette kommunen, hvis de har kendskab til, at et barn udsættes for vanrøgt eller mishandling. Det gælder eksempelvis, hvis man bliver bekendt med, at barnet udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Skærpet underretningspligt

Af Servicelovens §153 stk. 1/Barnets Lov §133 fremgår det, at personer, der arbejder med børn og unge, har en skærpet underretningspligt, hvis de i deres arbejde får mistanke eller viden om, at et barn har behov for særlig støtte. Underretningspligten er personlig. Det betyder, at man som fagperson ikke kan fritages for ansvar for at underrette.

Skærpet underretningspligt

Serviceloven §153 stk. 1/Barnets Lov §133

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage at et barn eller ung under 18 år

- Kan have behov for særlig støtte
- Umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold
- Kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller unkladelse af at opfylde undervisningspligten
- Har været udsat for overgreb.

Forskellige grader af bekymring og viden

Graden af viden vil have betydning for, hvordan du skal handle, når der opstår mistanke eller viden om vold og overgreb. Man skelner mellem tre typer viden:

1. Bekymring

En bekymring er en oplevelse af, at der er noget galt med et barn eller dets familie. Bekymringen kan være opstået på baggrund af et barns generelle mistrivsel eller adfærdændringer, som man ikke kender grunden til. Bekymringen kan i første omgang føre til observation af barnet i en periode og eventuelt samtale med forældrene. Det er dog vigtigt, ikke at tale med forældrene, hvis bekymringen går på, om forældrene begår overgreb mod barnet.

I nogle tilfælde kan det være relevant at udarbejde en underretning på baggrund af en bekymring. Det afhænger af, hvor

alvorlig bekymringen er, samt hvor pludseligt bekymringen er opstået.

2. Mistanke

Mistanke forstås som mere end blot en bekymring. Mistanken kan eksempelvis opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet eller på baggrund af udsagn fra barnet, barnets særlige optagethed eller en anderledes adfærd.

Når der opstår mistanke om overgreb, skal der altid udarbejdes en underretning.

3. Viden

Konkret viden handler om de situationer, hvor det bliver kendt, at et barn har været udsat for vold eller overgreb. Denne viden kan komme fra udsagn fra barnet selv, fra vidner eller fra tilståelse fra personen, som har begået overgrebet.

Når der opstår viden om, at et barn har været udsat for overgreb, skal der altid udarbejdes en underretning. Her vil der som hovedregel være tale om en akut underretning. Det kan derfor være en fordel med telefonisk kontakt til myndighedsafdelingen.

Hvad er dit ansvar som medarbejder og leder?

Nedenstående figur illustrerer det ideelle samarbejde mellem medarbejder og leder, f.eks. i et dagtilbud eller en skole.

Medarbejderens ansvar

Hvis du som fagperson har bekymring, mistanke eller viden om, at et barn udsættes for vold eller overgreb:

- Kan du drøfte mistanken med andre fagpersoner, der kender barnet, f.eks. pædagoger på stuen eller lærere i teamet.
- Skal du nedskrive, hvad der konkret har ført til bekymring eller mistanke (f.eks. noget barnet har tegnet, sagt eller gjort) så dette kan fastholdes til senere brug.
- Skal du orientere din leder om de overvejelser, der er, og baggrunden for disse. Lederen har det overordnede ansvar for institutionens håndtering af mistanke om overgreb. En orientering til lederen fritager dog ikke den enkelte fagperson for ansvar, da underretningspligten er personlig.
- Når der opstår mistanke eller viden om overgreb mod børn, skal der altid handles. Det betyder, at der skal sendes en underretning til myndighedsafdelingen. Afklar med din leder, hvem der sender underretningen.
- Afklar med din leder, hvem der skal være i kontakt og dialog med myndighedsafdelingen.

Lederens ansvar

Lederen har ansvaret for den overordnede håndtering af mistanke eller viden om overgreb, herunder:

- At vurdere de oplysninger, der ligger til grund for en mistanke om overgreb
- Tage stilling til, om der er brug for at observere barnet yderligere eller tale mere med barnet
- Vurdere om der er behov for tværfaglig sparring
- Tage stilling til, om der er grundlag for at sende en underretning til myndighedsafdelingen med det samme.
- Aftale, hvem der er ansvarlig for at sende underretningen og være i dialog med myndighedsrådgiveren.

- Hvis du som leder vurderer, at der ikke er grundlag for at sende en underretning til myndighedsafdelingen, er det vigtigt at gøre medarbejderen opmærksom på den personlige underretningspligt.

Som leder er det vigtigt at holde fagpersoner, der har præsenteret en mistanke eller viden om overgreb, orienteret om, hvad forventningerne er til vedkommende fremadrettet i sagen. Vær opmærksom på, at sager om overgreb kan påvirke fagpersoner. Der kan derfor være behov for støtte til at rumme sagen, mens udredningen foregår.

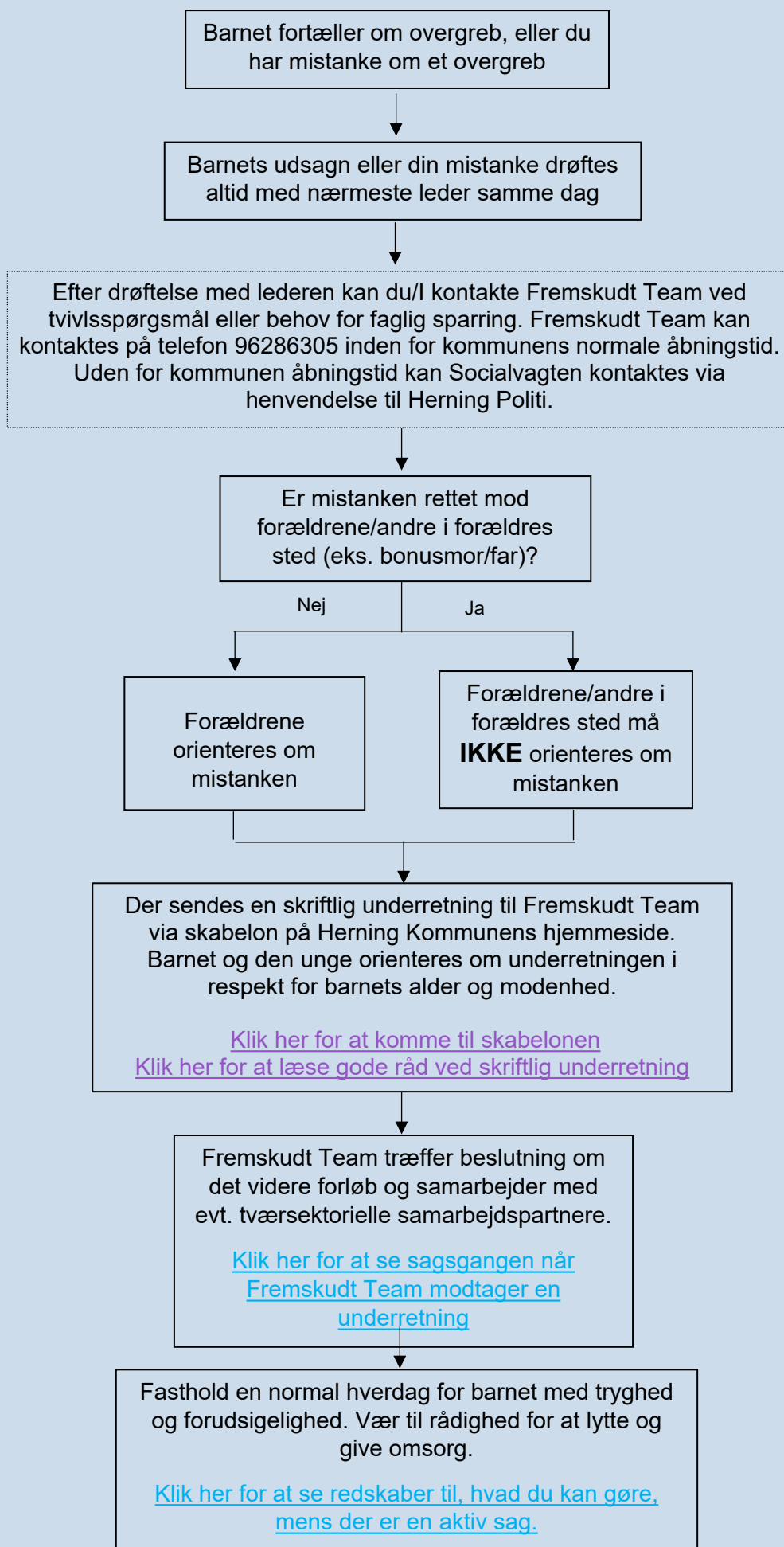
Handleveje i forhold til, hvem mistanken retter sig mod

Der er forskellige handleveje i sager om overgreb mod børn, alt efter hvem der mistænkes for overgrebet. Man skelner mellem forskellige kategorier:

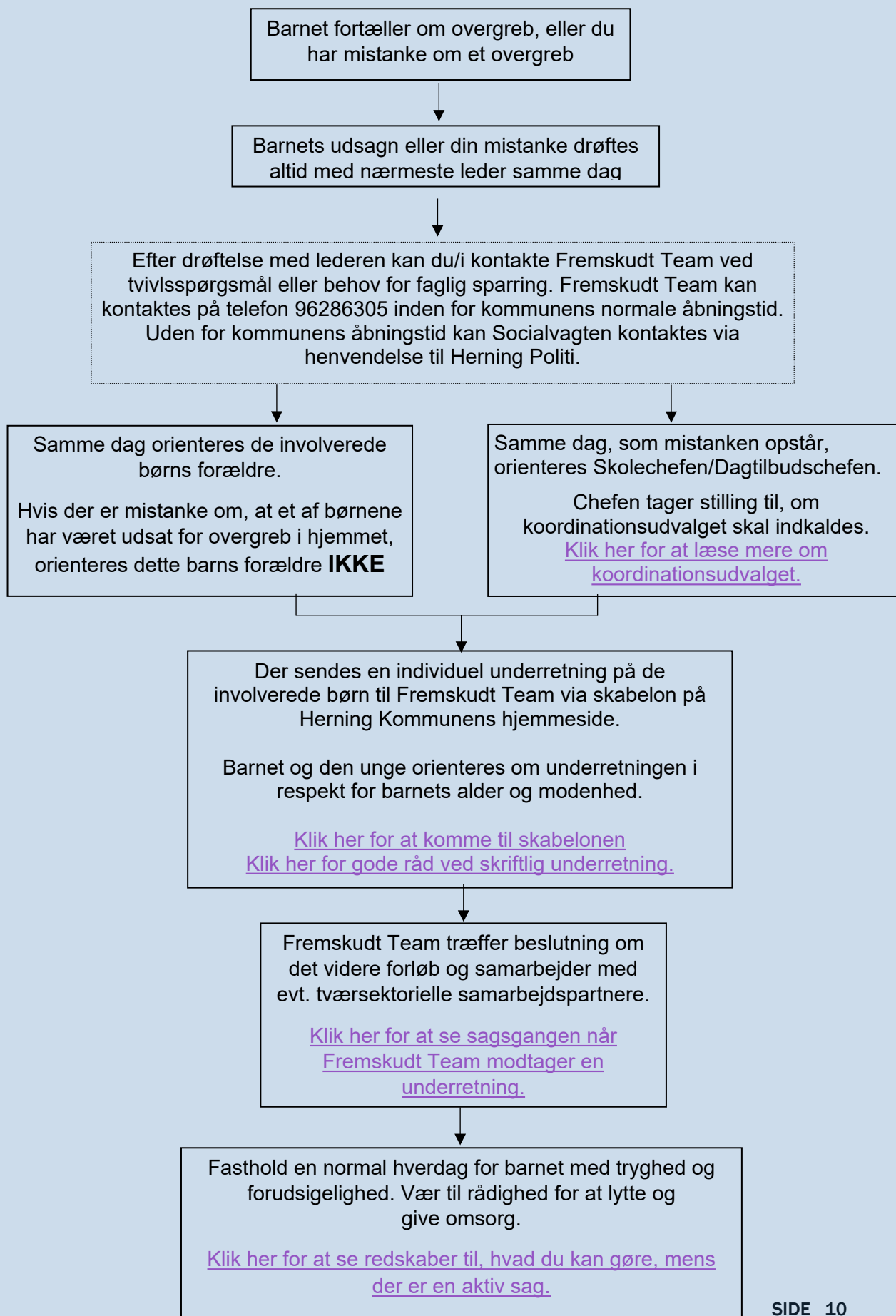
- 1) En voksen
 - En eller begge forældre - herunder bonusforældre.
 - Andre i barnets netværk eller en ukendt
- 2) Et andet barn eller ung
- 3) En ansat

På de næste sider kan du se konkrete handleveje opdelt efter, hvem mistanken retter sig mod. Udover at sørge for, at beredskabsplanen er lettilgængelig for alle medarbejdere, anbefales det, at handlevejene hænges op et sted, hvor fagpersonalet let kan orientere sig i dem. Dette kan for eksempel være i personale rummet eller på kontoret.

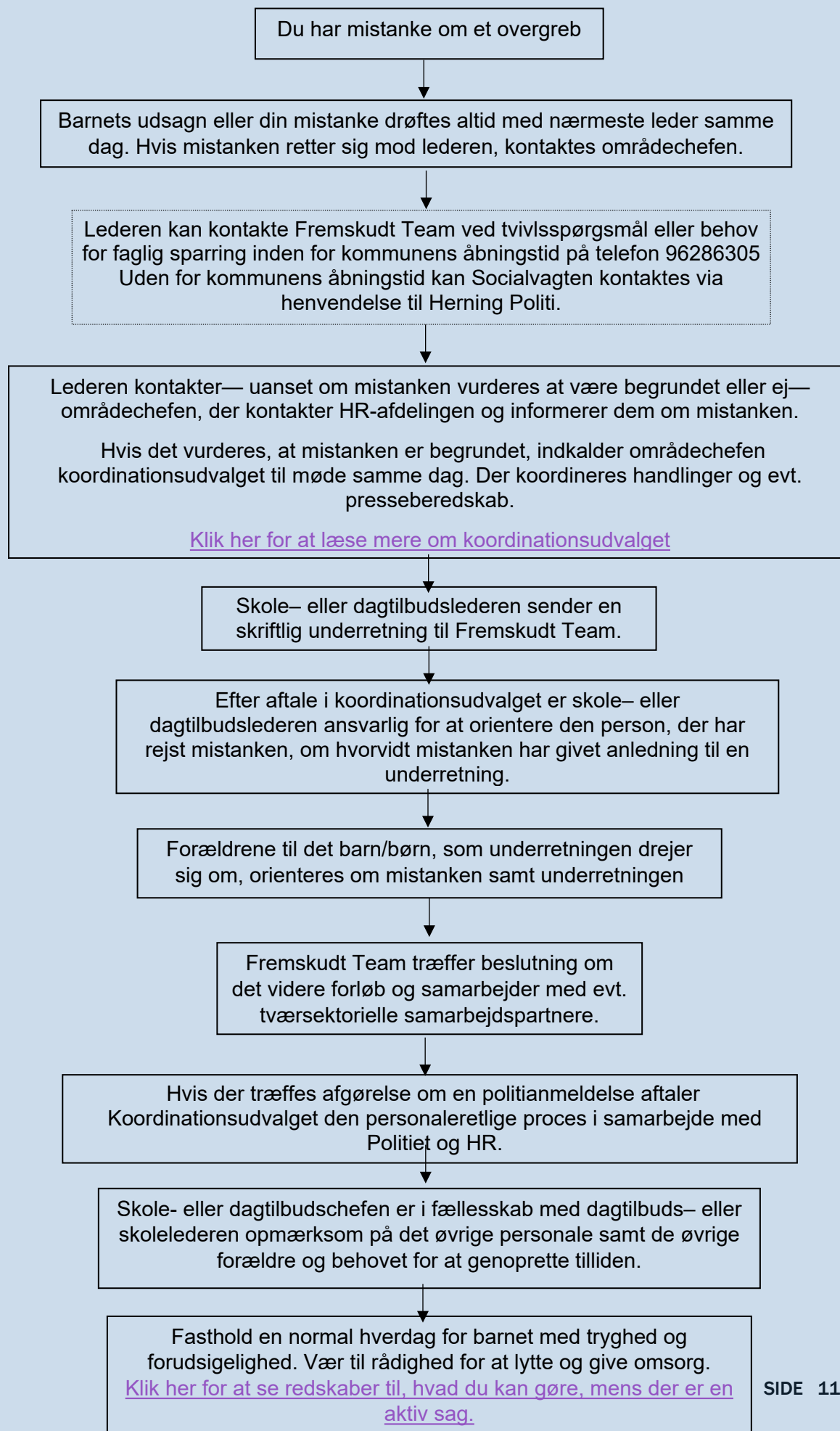
Handleveje hvis mistanken retter sig mod en voksen

Handleveje hvis mistanken retter sig mod et andet barn

Handleveje hvis mistanken retter sig mod en medarbejder

Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb

Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb

Det forebyggende arbejde består blandt andet i at opsætte rammer, der beskytter børnene mod overgreb, og understøtte børnenes personlige udvikling.

Herning Kommune har flere initiativer og indsatser, som kan bidrage til at forebygge overgreb mod børn. Herunder Samarbejdsmodellen, der er en organisatorisk ramme, der bidrager til et tæt tværfagligt samarbejde og sparring i de situationer, hvor børn og/eller familier er i en form for udsat position. Som en del af Samarbejdsmodellen sidder en socialrådgiver på daginstitutioner og skoler i en fast kadence, hvor de kan bidrage med sparring og vejledning.

På de næste sider kan du læse gode råd og finde inspiration til, hvordan I kan arbejde med forebyggelse. Du kan blandt andet læse inputs og råd fra Herning Kommunes Fælles Elevråd. Elevernes stemme er vigtig at inddrage i forhold til det forebyggende arbejde.

Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb

Det forebyggende arbejde foregår ofte i det direkte pædagogiske arbejde med børn og unge. Der skelnes mellem to former for forebyggelse: ydre forebyggelse og indre forebyggelse.

Ydre forebyggelse handler om de rammer, som institutionen eller skolen sætter for at forebygge og beskytte barnet mod overgreb. Der kan være behov for forskellige rammer og regler alt efter børnenes alder. Det er vigtigt, at rammerne er klare, så alle forstår dem.

Retningslinjer

En måde at sikre klare rammer og regler er ved at vedtage fælles retningslinjer. Retningslinjerne kan bidrage til at tydeliggøre rammerne for samvær mellem voksne og børn på dagtilbuddet, skolen eller anbringelsesstedet. Herudover kan det være med til at sætte fokus på normer og situationer, der begrænser eller øger risikoen for overgreb.

Retningslinjerne kan eksempelvis vedrøre samværs- eller omgangsformer, brug af digitale og sociale medier eller en seksualpolitik. Retningslinjerne kan løbende drøftes i forældrebestyrelsen og medarbejdergruppen med henblik på behov for justeringer.

Rammerne skal beskytte børnene mod overgreb, men det er samtidig vigtigt, at de ikke er så stramme, at de begrænser børnenes mulighed for at gøre sig deres egne erfaringer. Derfor bør man også have fokus på indre forebyggelse.

Indre forebyggelse fokuserer på barnets personlige udvikling og handler om det pædagogiske arbejde, hvor børnene eksempelvis støttes i at forstå sociale spilleregler, at løse konflikter på en hensigtsmæssig måde og at mærke og respektere egne og andres grænser.

Forslag til emner I kan have fokus på i det forebyggende arbejde

- ▶ *Konflikthåndtering*
- ▶ *Grænser: egne og andres grænser*
- ▶ *Retten til egen krop*
- ▶ *Gode og dårlige hemmeligheder*
- ▶ *Adfærd, samværsformer og sprog*
- ▶ *Digital adfærd*
- ▶ *Seksualundervisning/vejledning*

Indsatser og tilbud i kommunen

I Herning Kommune har vi flere indsatser og tilbud, som den enkelte institution eller skole kan gøre brug af i det forebyggende arbejde. Derudover har vi også tiltag, der henvender sig direkte til børn eller familier, som kan have brug for råd og vejledning. Nedenfor er eksempler på nogle af disse tilbud og indsatser.

SSP

SSP er et samarbejde mellem Skole, Socialforvaltning og Politi, som har til formål at koordinere og facilitere samarbejdet omkring den forebyggende indsats i kommunen.

SSP har samlet en læseplan med fokus på forebyggelse generelt. Denne kan fungere som inspiration til undervisningen for 0. – 9. klasse. [Læseplanen kan findes på SSPs hjemmeside eller ved at klikke her.](#)

SSP har et formidlerteam, som er med til at sikre og styrke den forebyggende undervisning på skolerne. Formidlerteamet understøtter skolerne i forhold til specifikke indsatser og indsatsområder og kan rekvireres både til planlagte undervisningsforløb og i tilfælde, med behov for øjeblikkelig indsats.

[Du kan læse mere om SSP på deres hjemmeside.](#) Alternativt kan de kontaktes på tlf.: 96287654 eller e-mail: ung@herning.dk

Sundhedsplejen

Dagtilbud

Sundhedsplejen tilbyder konsulentbesøg til dagtilbud. Her tilbydes eksempelvis vejledning omkring barnets normale seksuelle udvikling og adfærd.

Skole

Sundhedsplejersken tilbyder individuelle sundhedssamtaler til alle elever på udvalgte klassetrin. Derudover tilbyder Sundhedsplejen klasseundervisning om pubertet og seksualundervisning.

Sundhedsplejen står til rådighed for faglig sparring.

De kan kontaktes alle hverdage kl. 08.00-09.00 på Tlf.: 20991688
Derudover kan du se, hvilken sundhedsplejerske, som er tilknyttet den enkelte skole og distrikt på følgende link: [Kort over sundhedsplejersker \(herning.dk\)](#)

UngMod 24-7

UngMod 24-7 tilbyder anonym rådgivning til børn og unge. UngMod består af et team af ungerådgivere. Teamet har erfaring i at arbejde med unge med forskellige problemer. Ungerådgiverne lytter og spørger ind til den unges problemstilling og giver råd og vejledning i forhold til den situation, som den unge står i, herunder også vold og overgreb.

[Du kan læse mere om UngMod 24-7 på deres hjemmeside](#) eller kontakte dem direkte på Tlf.: 51836598 eller email 24-7@herning.dk

Åben Anonym Rådgivning

Børn og Forebyggelse tilbyder åben, anonym og gratis rådgivning til familier med børn og unge, der bor i Herning Kommune. Her kan familien henvende sig med spørgsmål om børneopdragelse, samvær, trivselsvanskeligheder, mobning, sammenbragte familier, konflikter i parforholdet m.m.

[Du kan læse mere om Åben Anonym Rådgivning på Herning Kommunes hjemmeside, eller ved at klikke her.](#) Åben Rådgivning kan kontaktes på telefonnr. 30441093.

Anbefalinger fra Herning Kommunes Fælles Elevråd

Fælles Elevråd 2022 blev inddraget, da beredskabsplanen skulle revideres. Deres vigtigste råd og udsagn i forhold til forebyggelse er inddelt i nedenstående anbefalinger. Disse kan bruges til inspiration til forebyggelsesinitiativer på jeres skole, dagtilbud eller institution.

Alle børn og unge bør oplyses og undervises...

1. Oplysning om rettigheder:

Fælles Elevråd påpeger, at det er vigtigt at oplyse børn om deres rettigheder. De anbefaler, at man fortæller børn i en tidlig alder, at man skal sige fra overfor overgreb f.eks. ved hjælp af rollespil i skolen.

2. Mere undervisning om emnet.:

Fælles Elevråd efterspørger information og undervisning til børn og unge om grænsesætning, overgreb, samtykke og grooming som en del af skolens læseplan. De anbefaler, at man forklarer børnene, i en tidlig alder, hvad vold, overgreb og grænsesætning er, og hvad man kan gøre mod det. De påpeger blandt andet, at det er vigtigt at starte undervisningen i den alder, hvor børnene begynder at bruge sociale medier.

Alle har et ansvar i at være opmærksomme på hinanden og hjælpe hinanden...

3. En voksen at snakke med

Det er meget vigtigt, at lærere og pædagoger har en sund relation til børnene. Fælles Elevråd mener, at alle børn i daginstitution og skole bør have en voksen, som de stoler på og som de altid kan komme til.

4. Hjælp fra familie og venner

Fælles Elevråd opfordrer familier og venner til at støtte op om barnet. De opfordrer blandt andet familiemedlemmer til at fortælle barnet i en tidlig alder, at de altid kan komme til dem.

Når der er en mistanke, er der behov for...

5. Handlekraftige voksne:

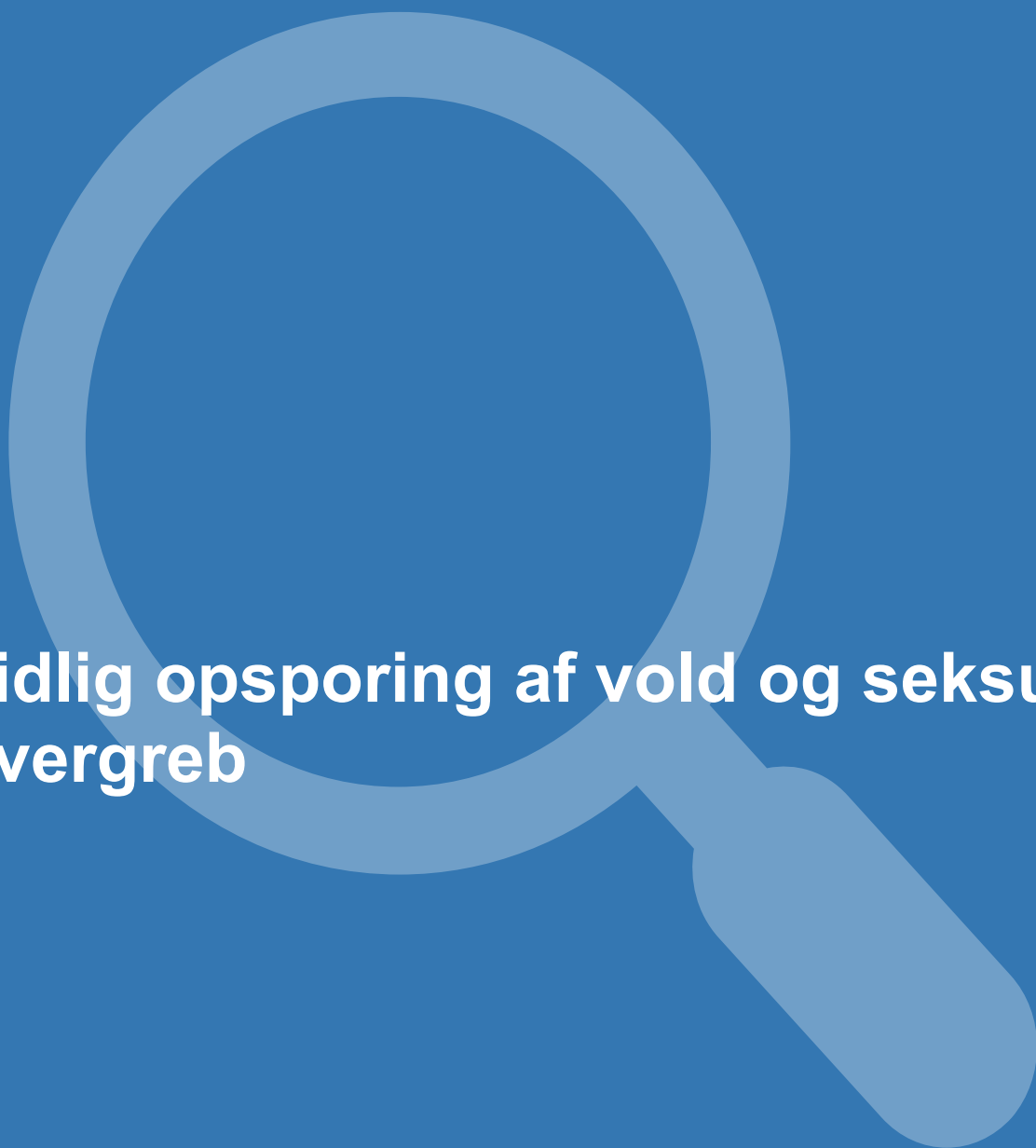
Det er vigtigt, at de voksne identificerer problemet og kontakter kommunen og andre voksne, når de er bekymret for om et barn bliver udsat for et overgreb.

6. Inddragelse af barnet:

Det er vigtigt, at de voksne snakker med barnet, når de mistænker, at barnet har været udsat for et overgreb. Fælles Elevråd fremhæver, at man skal spørge ind til barnet og snakke med barnet om problemet. Man skal spørge ind til barnet selvom han eller hun måske ikke selv vil indrømme det.

Tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb

Tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb

Den professionelle tvivl

Det er ikke altid muligt at få be- eller afkræftet en mistanke om overgreb mod børn. Derfor vil man ofte være i tvivl om, hvad der i virkeligheden er sket. Det kan føre til usikkerhed, tvivl og i værste fald handlingslammelse. Det er derfor vigtigt, at man i disse tilfælde drøfter situationen med sine nærmeste kolleger og leder. Man kan også kontakte Fremskudt Team eller Sundhedsplejen, hvis man har behov for faglig sparring.

Når man søger faglig sparring, er det vigtigt, at man er opmærksom på tavshedspligten. Ved sparring på egen arbejdsplads kan man drøfte børn med leder og med de kollegaer, der har opgaver i forhold til barnet (f.eks. stuepersonalet i dagtilbuddet, lærerteamet i skolen). Hvis der er tale om sparring med tværfaglige samarbejdspartnere, drøfter man barnets forhold anonymt eller med samtykke fra forældrene.

Børns tegn og reaktioner

Børns tegn og reaktioner på overgreb er komplekse og flertydige. Det er derfor ikke muligt at udarbejde en facitliste, der rummer alle tegn og reaktioner, som kan bruges som tjekliste, når man har en mistanke om overgreb.

Oversigten på næste side beskriver derfor mulige tegn og reaktioner på overgreb mod børn og unge, som kan bidrage til at skærpe opmærksomheden omkring disse.

Beskrivelsen af mulige tegn og reaktioner hos barnet skal altid læses som opmærksomhedspunkter, og de skal sættes i forhold til den viden, man i øvrigt

har om det konkrete barn og dets familie.

- Hvor gammelt er barnet?
- Hvor modent er barnet?
- Hvordan er barnets livsvilkår, og i hvilken kontekst kommer barnets mistrivsel eller bekymrede adfærd til udtryk?
- Hvad er konkret observeret, og hvad har barnet eventuelt selv givet udtryk for?

Det er meget få tegn og reaktioner, som er helt specifikke for de tre overgrebsformer. Og børn kan opleve overgreb uden at udvise tegn og reaktioner, eller reaktionerne kan vise sig måneder eller år efter de traumatiske hændelser.

Fysiske tegn

- Mærker efter slag
- Brandmærker
- Mærker efter kvælningsforsøg
- Knoglebrud
- Shaken baby-syndrom
- Hyppige skadestuebesøg
- Psykosomatiske smerter
- Søvnvanskeligheder
- Overreaktion på pludselige bevægelser og lyde
- Fysisk og adfærdsmæssige udviklingsforsinkelser
- Rødme, kløe, rifter ved kønsdele
- Sår/revner i mund og mundvige og sår/skader i mundhulen
- Underlivslidelser
- Manglende kontrol over afføring og vandladning
- Mave- og fordøjelsesproblemer
- Søvnvanskeligheder
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring, manglende blufærdighed
- Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne
- Påfaldende kropslugt, eksempelvis af sved
- Tidlig seksuel aktivitet
- Tidlig graviditet og abort
- Forsøg på at tilbageholde fysisk udvikling
- Vanskeligheder med at synke, samt bestemte fødevarer kan vække ubehag

Psykkiske tegn

- Tristhed/tavshed
- Indadvendthed/isolation
- Øget oplevelse af utryghed
- Mistillid til andre
- Dissociation, og barnet kan være virkelighedsfjernt
- Lav selvfølelse/selvværd
- Hjælpeløshed, magtesløshed
- Depressionssymptomer
- Angstsymptomer
- Vanskeligheder ved at løsrive sig fra forældre/eller barnet løsriver sig for hurtigt
- PTSD-symptomer
- Svingende humør
- Selvdestruktiv adfærd, herunder spiseforstyrrelser og stofmisbrug
- Let vakt frustration eller tristhed
- Mareridt
- Skyldfølelse
- Skamfølelse
- Forvirring omkring identitet
- Oplevet mangel på sammenhæng i barnets fortællinger

Adfærdsmæssige tegn

- Ændring i adfærd
- Udadreagerende og/eller aggressiv adfærd
- Koncentrations-/indlæringsvanskeligheder
- Regredierende adfærd og tab af kompetencer
- Seksualiseret adfærd, herunder usædvanlig optagethed eller interesse og viden om seksualitet
- Vanskeligheder ved at aflæse grænser i det sociale felt
- Dominerende i leg eller situationer med andre børn, selvom de andre børn udtrykker ubehag
- Overdreven/tvangspræget onani
- Lege, som viser seksuel aktivitet, der ligger ud over det forventelige af et barn på det givne alderstrin eller mentale stadie
- Overtilpasset adfærd – "lille voksen"
- Hyperaktiv/urolig
- Let vakt frustration eller tristhed
- Selvdestruktiv adfærd, spiseforstyrrelser, misbrug
- Frygt/modvilje mod bestemte personer/steder
- Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning, gangart, påklædning
- Selvmordstanker
- Undgår situationer, hvor blå mærker kan ses
- Udfordringer med impulshæmning
- Øget risikoadfærd
- Undgåelse eller tilbagetrækning
- Ændringer i kontaktbehov – enten afviser fysisk berøring og omsorg eller bliver mere opsøgende i fysisk kontakt

Hvordan kan man tale med barnet om overgreb?

Hvis man som fagperson bliver betroet en 'hemmelighed' fra et barn, kan man være usikker på, hvad man må snakke med barnet om. Man kan være af den opfattelse, at man ikke må snakke med barnet inden det er videoafhørt af politiet. Men jo, det må man godt! Det er en væsentlig del af opsporingsprocessen at tale med barnet.

Børn, der har været udsat for overgreb, kan føle skyld og skam, de kan være bange for konsekvenserne af at fortælle om overgrebet eller være præget af loyalitet eller ambivalente følelser for den, der har begået overgrebet. Der kan derfor være brug for, at de voksne tager initiativ til at tale med barnet, hvis der opstår mistanke om, at barnet har været udsat for overgreb.

Det er vigtigt at rumme barnets udsagn, hvis barnet selv tager initiativ til at fortælle om et overgreb. Det vil sige at lytte til barnets udsagn uden at give udtryk for de følelser, man kan blive ramt af, og uden at placere ansvar eller skyld for det, der er sket.

Når man taler med barnet, er det vigtigt, at man ikke 'afhører' barnet eller optager, hvad barnet fortæller. Det er i stedet vigtigt at man stiller nysgerrige, undrende og åbne spørgsmål.

Hvis barnet fx fortæller at "far/mor/bo-nusfar har rørt ved min tissemand", er man nødt til at spørge barnet ind til, hvad der er sket. Dette for at klarlægge, om der fx er tale om en uskyldig badesituation eller om der er reel grund til bekymring for, at barnet har været udsat for overgreb.

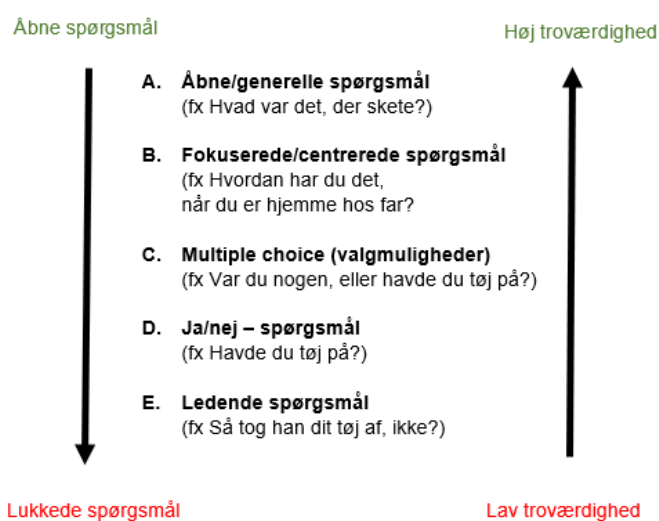
Det er vigtigt, at man bruger åbne spørgsmål som eksempelvis:

- *Hvad sker der? Hvem gør det?*
- *Hvordan gør han/hun det?*
- *Hvor har du set/hørt det?*
- *Kan du vise mig, hvad der skete?*
- *Kan du sige lidt mere om det?*

Disse spørgsmål har til formål at be- eller afkræfte, om der er grund til at være bekymret for barnet, og om der er grundlag for handling.

Ledende spørgsmål kan skabe tvivl om, hvad der reelt var barnets oplevelse, og så tvivl om barnets troværdighed. Se eksempelvis nedenstående troværdighedsskema:

Troværdighedsskema

Efter en samtale om overgreb med et barn er det vigtigt at runde samtalen af, bekræfte barnet i, at det har handlet rigtigt, og at det kan forvente hjælp fra den voksne. Derudover er det vigtigt, at man skriver samtalen ned så hurtigt og præcist som muligt. Gerne i 'direkte tale' og med brug af barnets egne ord. [Klik her for at se råd til at skrive en underretning.](#)

Grooming

Som fagperson er det vigtigt at kende til begrebet grooming, så man har mulighed for at få øje på eventuelle grooming processer og reagere på dem. Grooming kan særligt finde sted over de sociale medier, hvor børn og unge i stigende grad færdes.

Grooming er betegnelsen for en proces, hvor den voksne opbygger en relation til barnet ved at anvende manipulation, løgne, smiger og ros og påføre barnet ansvar og skyldfølelse. Derved nedbrydes barnets grænser gradvist, og det ender med at medvirke, tilsyneladende frivilligt, i seksuelle aktiviteter. Relationen kan fastholdes over tid ved at bruge trusler og tvang. Netop fordi relationen bygger på tillid, tryghed og oplevelsen af at have fundet en allieret/en beskytter, vil det være vanskeligt for barnet at fortælle hemmeligheden.

Alle børn og unge kan være i risiko for at blive manipuleret i en groomingproces, men sårbare børn, herunder børn med handicap, er i særlig risiko for dette, fordi de kan have vanskeligt ved at mærke og give udtryk for egne grænser, og fordi de kan savne kontakt og opmærksomhed.

Særligt udsatte grupper af børn

Udover at være opmærksom på tegn og reaktioner på overgreb er det væsentligt at kende til faktorer, der gør børn særligt sårbare i relation til vold og seksuelle overgreb.

Forskningen viser, at tre grupper af børn er i særlig risiko for at blive udsat for vold og seksuelle overgreb. Det drejer sig om:

- Børn med funktionsnedsættelser
- Anbragte børn
- Socialt udsatte børn

Børn med funktionsnedsættelser har i markant højere grad end jævnaldrende uden funktionsnedsættelser oplevet vold eller seksuelle overgreb. Det gælder både børn med funktionsnedsættelser, som bor hjemme, og som er anbragt uden for hjemmet¹. Barnets handicap kan udgøre en særlig faglig udfordring, når det gælder opsporing af vold eller seksuelle overgreb. Det skyldes, at det kan være vanskeligt for barnet at kommunikere med omverdenen, og som fagperson kan man derfor være i tvivl om, hvorvidt en bekymrende adfærd skyldes barnets handicap eller overgreb. Du kan læse mere om denne gruppe børn og unge i Socialstyrelsens '[Håndbog om vold og seksuelle overgreb mod børn med handicap](#)'.

Undersøgelser viser også, at anbragte børn og unge oftere er udsat for vold og seksuelle overgreb end andre børn og unge. Volden og overgrebene finder sted både forud for og under anbringelsen, i anbringelsen og uden for anbringelsen².

Slutteligt viser undersøgelser, at socialt udsatte unge oftere oplever fysisk vold i og uden for hjemmet end andre unge. Social udsathed dækker eksempelvis over, at de unge har dårligere trivsel og lavere fagligt niveau i skolen end jævnaldrende, og at de unges forældre har et lavere uddannelsesniveau og svagere arbejdsmarkedstilknytning end jævnaldrendes forældre³.

¹ Socialstyrelsen (2020): Kommunale beredskaber til forebyggelse, opsporing og håndtering af overgreb mod børn og unge – en guide til kommuner.

² Laustsen, Mette m.fl. (2015): Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer - del II. VIVE.

³ Oldrup, Helene m.fl. (2011): Vold mod børn og unge. SFI.

> BILAG

Bilag

Bilag 1: Gode råd når du skal skrive en underretning

Først og fremmest må du som fagperson aldrig tøve med at ringe til Fremskudt Team og få faglig sparring, hvis du er i tvivl om, hvorvidt du skal skrive en underretning. Fremskudt Team kan kontaktes inden for kommunens normale åbningstid. Uden for åbningstiden kan Socialvagten kontaktes via henvendelse til Herning Politi.

Telefonnumre:

Fremskudt Team: 96286305

Politiet: 114

Når du laver en underretning, bygger det du ved på dine iagttagelser. Det er derfor vigtigt, at du beskriver dine iagttagelser og bekymringer så præcist som muligt i underretningen. Det vil sige, at du skal skrive, hvad du ser, og ikke hvad du har på fornemmelsen. Grundige og præcise detaljer er vigtige. Brug derfor gerne direkte citater i underretningen. Forældrene til barnet du underretter om, har ret til at se underretningen.

Nedenstående er en liste over, hvad underretningen skal indeholde og nogle spørgsmål, der kan hjælpe dig med at skrive underretningen:

- Underretningen skal beskrive barnets/den unges adfærd, som bekymrer.
- Hvordan kommer barnets / den unges vanskeligheder til udtryk? - Hvornår? Hvor ofte? Hvordan?
- Hvem er berørt af dette? Hvordan?
- Hvordan opleves barnet/den unge påvirket af disse handlinger?
- Underretningen skal beskrive konkret, hvad der bekymrer ved barnets handlinger
- Underretningen skal udtrykke den alvor, som de professionelle ser i situationen
- Beskrivelsen må gerne være med sætninger, som skaber tydelige billeder hos modtageren. Brug gerne direkte citater fra barnet eller forældre i underretningen
- Hvilken handling ville du forvente i situationen i stedet?

Det er vigtigt at undgå generelle vendinger som for eksempel: "han er udadreagerende". Dette kræver en tolkning hos modtageren. Brug i stedet sætninger, der beskriver handlinger og som skaber tydelige billeder hos modtageren. Beskriv hvordan du oplever, at barnet er udadreagerende - slår han eksempelvis de andre børn, eller er det primært verbalt? Hvornår oplever du, at barnet er udadreagerende - er der bestemte situationer, der trigger adfærden? Hvor ofte oplever du adfærden, - hver dag, nogle gange om ugen, efter skiftedage? Hvor længe har adfærden stået på – er det sket gradvist eller opstået mere pludseligt? Hvem er berørt af adfærden – er det primært barnet selv, eller også andre børn og eventuelt personale? Hvordan er de berørt af dette? Hvor bekymret er du for adfærden og dens påvirkning for barnet?

Når du som medarbejder laver en underretning, skal du benytte Herning Kommunes skabelon for underretninger, som findes på Herning Kommunes hjemmeside. Du skal underskrive underretningen med skolen/institutionens navn samt dit eget navn.

[Klik her for at komme til Herning Kommunes skabelon for underretninger.](#)

Bilag 2: Redskaber til lærere og pædagoger, mens der er en aktiv sag

Når en underretning drejer sig om vold eller seksuelle overgreb, er der en række sagstrin, der begynder: der skal afholdes en samtale med barnet, det vurderes, om der skal foretages en politianmeldelse, og der skal laves en sikkerhedsplan, hvor det vurderes, om det er sikkert for barnet at bo hjemme, mens sagen behandles og efterforskes. Dette kan være voldsomt for et barn.

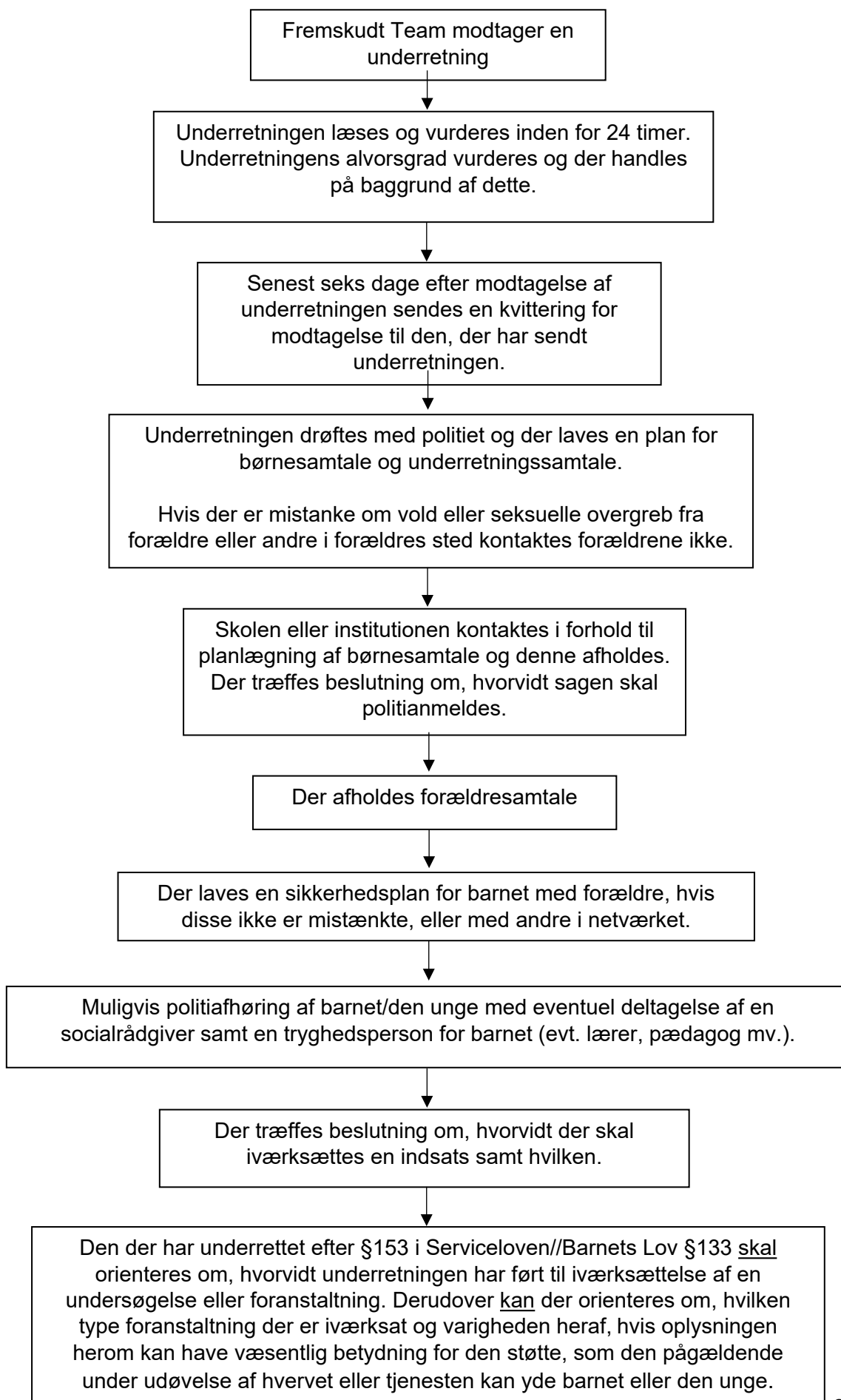
Det er derfor en vigtig opgave at forsøge at fastholde en normal og kendt hverdag for barnet. Dette skaber genkendelighed og tryghed.

Det vil primært være fagpersoner fra skole eller dagtilbud, som har daglig kontakt med barnet, der vil have en vigtig rolle i at yde støtte og omsorg for barnet, mens sagen behandles. Dette kan være en vanskelig opgave, da man som fagperson ikke ved, hvad der sker i sagen, mens den undersøges. Dette skyldes, at der lovgivningsmæssigt er begrænsede muligheder for at myndighedsrådgiveren kan videregive oplysninger om, hvad der helt konkret sker i barnets liv.

Nedenfor er en række råd til, hvordan man kan sikre støtte, omsorg og tryghed for barnet, mens sagen behandles:

- Tal med barnet om dagligdagsting
- Understøt barnet ind i samvær med andre børn
- Vær opmærksom på at skabe tryghed i barnets hverdag. Det kan være tryghed i de fysiske rammer og indhold i dagen, men det kan også være i form af psykisk tryghed – aftalt f.eks. hvem der er særlig opmærksom på barnet, og hvem barnet kan gå til?
- Tilbyd eventuelt mere kontakt og vær tilgængelige og opmærksomme på barnets trivsel og behov.

Bilag 3: Når Fremskudt Team modtager en underretning

Bilag 4: Koordinationsudvalget

Koordinationsudvalget mødes i tilfælde, hvor der er mistanke eller viden om overgreb mod børn og unge i Herning Kommune, og hvor der er behov for at koordinere handlinger. Dette vil typisk være relevant i sager, hvor mistanken er rettet mod en ansat i kommunen, eller i tilfælde, hvor overgrebet er begået af et andet barn eller ung i skolen eller daginstitutionen. Koordinationen kan eksempelvis vedrøre presseberedskab, orientering til forældre og øvrige medarbejdere, krisestøtte til medarbejdere samt ansættelsesretlige konsekvenser.

Medlemmer i koordinationsudvalget

- Chefen for Børn og Forebyggelse
- Skolechefen
- Dagtilbudschefen
- Skole- eller dagtilbudslederen i den konkrete sag
- Lederen for myndighed og ambulante indsatser
- Lederen for Pædagogisk Psykologisk Rådgivning
- Repræsentant fra HR og Organisation
- Eventuel repræsentant fra Kommunikation

Indkaldelse og dagsorden til møde i koordinationsudvalget

Koordinationsudvalget mødes ikke med et fast interval, men træder sammen, når der opstår en aktuel sag, der kræver en koordinerende indsats. Områdechefen har ansvaret for at indkalde til møde efter orientering om sagen fra dagtilbuds- eller skolelederen. Det første møde afholdes samme dag, som områdechefen orienteres om mistanken. Herefter afholdes opfølgende møder efter behov.

Dagsorden til koordinationsudvalgsmøder

Nedenfor er beskrevet en række dagsordenspunkter for møder i udvalget. Det vil ikke være alle punkter, der er relevante i alle sager. Dette afhænger af sagens karakter, herunder hvem mistanken retter sig mod.

1. Underretning og kontakt til Fremskudt Team	Det aftales, hvem der kontakter Fremskudt Team og sender den skriftlige underretning. Fremskudt Team sparrer med politiets visitationsenhed og afholder eventuel børnesamtale.
2. Politianmeldelse	Fremskudt Team træffer i samarbejde med koordinationsudvalget beslutning om politianmeldelse.
3. Information til den mistænkte medarbejder og eventuelle ansættelsesretlige konsekvenser	Der tages stilling til, hvordan den mistænkte medarbejder orienteres. Her er det vigtigt at være i kontakt med politiet i forhold til, hvad de kan godkende, at medarbejderen oplyses om af hensyn til politiets arbejde. Yderligere tages der stilling til eventuelle ansættelsesmæssige konsekvenser, som sagen måtte medføre. Dette kan både være under sagen, ved eventuel frifindelse eller i det tilfælde, at medarbejderen dømmes.
4. Information til forældre til involverede børn	Der tages stilling til, hvordan de involverede børns forældre orienteres om mistanken og underretningen.

1. Underretning og kontakt til Fremskudt Team	<p>Det aftales, hvem der kontakter Fremskudt Team og sender den skriftlige underretning.</p> <p>Fremskudt Team sparrer med politiets visitationsenhed og afholder eventuel børnesamtale.</p>
5. Information til øvrigt personale	Der tages stilling til, hvordan det øvrige personale informeres om sagen.
6. Krisestøtte til øvrigt personale	Der tages stilling til, hvorvidt der er behov for krisestøtte til øvrigt personale.
7. Information til øvrig forældregruppe	<p>Der tages stilling til, hvordan den øvrige forældregruppe skal orienteres om sagen, herunder afklares det:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvem er den øvrige forældregruppe? Forældre til børn på samme stue/klasse? Forældre til børn på samme årgang? Forældre til børn på samme skole eller institution? • Hvordan skal forældrene orienteres? • Hvem udformer og sender orienteringen eller deltager i et eventuelt møde? Skole- eller dagtilbudslederen, områdechefen, begge?
8. Information til børnegruppen	Der tages stilling til, hvordan og hvorvidt den øvrige børnegruppe orienteres om sagen.
9. Presseberedskab	<p>Det aftales, hvem der har ansvaret for at udtale sig til pressen.</p> <p>Det anbefales, at der under hele forløbet kun er én person, der har ansvaret for kontakten til pressen.</p>